

7	חיים שוהם – חוקר ספרות ההשכלה	צמורה כגן
9	המצאת 'העת החדשה' – פרק ברטוריקה ובתודעה העצמית של ההשכלה	שמואל פיינר
29	המתחים הבין-לשוניים בכתב-העת המשכילי 'המאסף' וסביביו	שמואל ורסס
71	המלמד הפולני כדמות ייצוגית מומחזת (בשולי הסטירה המשכילית)	יהודית צוויק
91	התפקיד שמילאו הטקסטים לילדים יהודים במגע בין התרבות העברית-היהודית והגרמנית בתקופת ההשכלה	זהר שביט
105	ראשית התרגום המודרני לעברית: עוד מבט אחד	גדעון טורי
129	על בעיית היספרות להמונים במאה ה-18 בין תאולוגיה לספרות: שלמה לוי שטיינהיים כסופר-תאולוג	רקפת שמי
143	פרשת הקנטוניסטים: שרידי זיכרון קולקטיבי בראי הספרות	אהרן שאר-ישוב
153	שירת החול העברית בימי הביניים: תפישות אליליות מול עיקרי היחדות	עדינה אופק
179	יסודות מיתיים בתמת 'כן סבר ושפיפון בין ליש': לדרכו של סיפור	יוסף טובי
209	תמת הגואל בספרות העברית – חיבטים מבניים וזינריים	רלה קושלבסקי
221	נערות חיוורת פנים, חנוונים מגושמים ומספר אבירי: עיון בשלושה סיפורים של שטיינברג	יעל מויס
247		צילה אברמוביץ-רטנר

ד"ר צילה אברמוביץ-רטנר, University College, לונדון
 ד"ר עדינה אופק, הסמינר התיאולוגי היהודי
 פרופ' רחל ויסברוד, האוניברסיטה הפתוחה
 פרופ' שמואל ורסס, האוניברסיטה העברית
 פרופ' יוסף טובי, אוניברסיטת חיפה
 פרופ' גדעון טורי, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר עדיה מנדלסון-מעוז, אוניברסיטת תל-אביב
 פרופ' סאוולי סנדרוביץ', אוניברסיטת קורנל, ארה"ב
 ד"ר יעל מויס, אוניברסיטת חיפה ומכללת אורנים
 ד"ר שמואל פיינר, אוניברסיטת בר-אילן
 ד"ר ולדימיר פפרני, אוניברסיטת חיפה
 פרופ' יהודית צוויק, אוניברסיטת חיפה ומכללת אורנים
 ד"ר רלה קושלבסקי, אוניברסיטת בר-אילן
 ד"ר פרדי רוקס, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר אהרן שאר-ישוב, אוניברסיטת בר-אילן
 פרופ' זהר שביט, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר סמדר שיפמן, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר רקפת שמי, אוניברסיטת חיפה

חיים שוהם – חוקר ספרות ההשכלה

החטיבה המרכזית בקובץ שלפנינו, הכוללת מאמרים שנושאים ההשכלה בספרות העברית והאירופית, היא ברובה פרי יום עיון, שהתקיים באוניברסיטת חיפה לזכרו של פרופסור חיים שוהם (1936-1993) במלאת שנה לפטירתו.

מפעלו המחקרי של חיים שוהם מתאפיין בפרספקטיבה רחבה. הוא בוחן מחדש את ספרות ההשכלה העברית והגרמנית במאות השמונה-עשרה והתשע-עשרה בהקשריה הסוציו-תרבותיים ובהקשריה הז'אנריים-הספרותיים גם יחד, וזאת באמצעות מתודות המחקר החדישות של ביקורת הספרות: הדיאלוג הבינ-תרבותי, ראיית הספרות כרב-מערכת, והאסתטיקה של ההתקבלות. חיים שוהם נמנה עם החוקרים הראשונים, שהצביעו על חשיבות חקר מערכת היחסים והזיקות המסועפות שבין הספרות העברית והספרות הגרמנית בתקופה שעוצבה בה דמותו של היהודי המודרני. מחקריו בתחום זה, שראו אור בעברית ובגרמנית, למן נתן החכם בין בני מינו (1981) ועד בצל השכלת ברלין (1996), הרחיבו את גבולות הביקורת של ספרות ההשכלה ותרמו רבות להבנת דרכי התפתחותה של הספרות העברית בעת החדשה.

התרגומים והעיבודים מן הספרות הגרמנית לעברית, אשר לדבריו, 'נקלטו בספרות העברית החדשה וצמחו על קרקעה ובערוגותיה היא', נבחנו בעבודותיו על היצירות 'במות אדם' מאת קלופשטוק (תשלי"ז); 'פילוטאס' מאת לסינג (תשלי"ז); 'קינת הספקן' מאת טידגה (תשלי"ט); 'מות הבל' מאת גסנר (תשמ"ט) ועוד. בכל נסיונות התרגום בספרות ההשכלה ראה צד ספרותי משמעותי המייצג דיאלוג בין לשונות ובין תרבויות.

רבות מן היצירות שחקר פורסמו בכתבי-העת של ראשוני המשכילים, והוערכו בשעתן על-ידי מבקרים שונים כיצירות דידקטיות שוליות. אך חיים שוהם, כממשיך דרכם של חוקרי ההשכלה במשך שלושה דורות, ראה בהן לא רק יצירות משקפות-מציאות, אלא סוגים ספרותיים עצמאיים ומודלים אמנותיים בוני תרבות ומעצבי תרבות. במרכזן דמויות משכילים יהודים בראשית תקופת ההשכלה, שהווייתם מתמלאת ממגעים עם תרבויות שונות, והם מחפשים את עצמם ואת זהותם, אם בצל השכלת ברלין, ואם בגלגול מאוחר יותר – בדרמה העברית בארץ ישראל.

269	סיטואציות קיצוניות זועזועות וגרוטסקיות ביצירותיהם של קסטל-בלום וקרת	עדיה מנדלסון-מעוז
297	יחסים בין-טקסטואליים כבעיית תרגום וההתמודדות אתה בתרגומי פרוזה מאנגלית לעברית	רחל ויסברוד
313	דרכו של גוגול לירושלים	ולדימיר פפרני
333	הסיפור היוזופובי של צ'כוב באור הפרשנות היהודית	סאוולי סנדרוביץ'
353	צופני הסתר: אוגוסט סטרינדברג והשפה העברית	פרדי רוקם
371	אבשלום אבשלום' לווייליאם פוקנר: קריאה חוזרת בטקסט בלתי ניתן לפענוח	סמדר שיפמן